

Blik op Boijl

Het wapen van de familie Van Riesen (overgenomen uit Eigen Volk 1936)

VAN RIESEN, (Friesland, Weststellingwerf, Boijl, Noordwolde, Wollega, Leeuwarden, Rinsumageest, Dantumawoude, Heerenveen, Groningen, Assen, Meppel, Amsterdam, Rotterdam, Arnhem, 's-Gravenhage, enz.).

Wapen: In rood een klimmende gouden vos, voerende in den rechter voorpoot een bundel rijshout van zilver. Helmteeken: een geharnaste of gewapende arm, de vuist ontbloot. Dekkleden: goud en rood. Bronnen: Aldus gevoerd volgens zijn zegelring door den kapitein J. H. van Riesen te 's-Gravenhage; lakafdruk in de collectie Kits Nieuwenkamp. Blijkens schriftelijke opgave voert hetzelfde wapen de heer Mr. H. B. van Riesen te Rotterdam.

Zie voorts „De Nederlandsche Leeuw” XLI, jrg. 1923, kol. 49 en 50. Eveneens het geneal.-heraldisch bijvoegsel van het tijdschrift „Eigen Volk”, Sept. afl. 1936, pag. 3. Het gestelde in „E.V.” („De Liebaert”), jrg. 1937, blz. 263 is een variant, met de bundel rijshout als helmteeken. Ten slotte nog een paar lakafdrukken in eigen collectie van leden dezer familie, nml. van een onderwijzeres uit Steenwijk, later te Assen en haar broer te Meppel. alsmede van een wijkverpleegster van dien naam, destijds te Utrecht; broer en zusters, oorspronkelijk gewoond hebbende te Willemsoord.

Als variant van dit wapen is nog bekend het ambtszegel, met familiewapen, hetwelk gevoerd werd door den notaris W (illem) van Riesen te Rinsumageest, voorkomende op een minuut-acte als inktstempel, d.d. 26 Mei 1838, volgens vriendelijke mededeeling van den heer Rijksarchivaris in Friesland, Dr. A. L. Heerma van Voss, vertoonende:

Gedeeld: I, een heraldisch klimmend dier (onduidelijk, verm. een vos) op grasgrond; II, een gebonden hos rijshout. Het Engelsche schild (deze schildvorm werd veel in de eerste helft der 19e eeuw gebruikt) gedekt door een 5-bladige fleuronkroon; (géén rangkroon).

Randschrift: „W. van Riesen, notaris te Rinsumageest”. De kleuren zijn op dit stempel door arceering niet aangegeven. Het meest plausibel is, deze te herleiden naar het thans door de familie gevoerde

wapen. Men krijgt dan: Gedeeld: I, in rood een klimmende gouden vos op grasgrond; II, in blauw een gebonden hos rijshout (takkenbos) van zilver. Volgens den heer Heerma van Voss zou het wapendier in het schild wellicht een ree kunnen zijn, mogelijk ook een marter of wezel, hetwelk mij echter in verband met het gevoerde wapen, als voren beschreven en sedert lang in de familie bekend, onwaarschijnlijk voorkomt.

Het familiewapen door de van Riesen's gevoerd, is zoowel een toespeling op den naam, als ontleend aan het rijs- of rishout, voorkomende in de lage landen hij „de Riesen” behorende. Ook in dit geval hebben we weer te doen met een „sprekend wapen, afgeleid van den naam en ontleend aan de bodemgesteldheid ter plaatse waar het geslacht van herkomstig is. Het stamersf of de zathe „de Riesen is gelegen onder het vriendelijk plaatsje Boyl (Beuil) in N.O. richting de kant van Elslo op, op de grens van Friesland en Drenthe in de tegenwoordige gemeente Weststellingwerf, de Friesche Zuid-Oosthoek. Een paar honderd meter van den weg af ligt daar de oude zathe te midden van hoog opgaand geboomte en nog ten deele aan den voorkant omgeven door den ouden singel. Oorspronkelijk was deze bezitting ruim 100 bunders groot, doch door gedeeltelijken verkoop en tevens in later tijd door verdeeling bij vererving verloor bet goed haar omvang, doch is thans nog steeds een flink boerenbedrijf in eigen beheer, groot ruim 40 H.A., waarbij als groote merkwaardigheid dient vermeld, dat de hoeve nooit in een ander geslacht overging, zoodat tot op den huidigen dag deze plaats, als oorspronkelijk stemgerechtigd, eigenerfd goed in handen bleef van leden van bet geslacht van Riesen. Inderdaad een zeldzaam geval, dat bewijsbaar, reeds ongeveer drie eeuwen, bet stamgoed in één en dezelfde familie bleef door vererving, zij bet ook, dat de zathe aan bet einde der 17e eeuw overging aan de kinderen, waarvan de moeder tot de oude van Riesen-stam behoorde, welke kinderen en bun nakomelingschap zich echter óók naar de zathe: van Riesen bleven noemen.

Het grondbezit behorende tot deze plaats is van verschillende hoedanigheid, zoowel hoog als laag gelegen gronden, waaraan juist van de laatsten de naam is ontleend. De oorspronkelijke naam toch in de 17e eeuw, luidt „de Rijsen”, welke naam in dialect werd uitgesproken als „de Riesen”, waarna zoodoende de bewoners der oude zathe zich van Riesen noemden. Dat „rijs” of „ries” staat in verband met bet aldaar voorkomende rijshout van wilgen en elzen in de zgn. broek- of madelanden, rijs (ries)-landen in deze streek. De landerijen bij „de Riesen” gelegen, bestonden dan ook uit de zgn. „Hooge- en Lage-Riesen”, de woeste gronden (bossen en heide) medegerekend. Even ten N.-W. van „de Riesen” ligt de buurtschap Rijsberkamp of Riesberkamp, eveneens naar de laag gelegen gronden in de omgeving zoo genoemd. Met de oude benaming, of liever de juiste oorspronkelijke schrijfwijze, komt de zathe nog voor op de Gemeente Atlas van Friesland van Eekboff (omstreeks 1850).

De oorspronkelijke omgeving van „de Riesen” veranderde door de tijden heen veel, in 't bijzonder door de ontginning van woeste gronden in vruchtbaar bouw- en weideland en tevens bracht de betere bemaling bier veel veranderingen tot stand. Voor nadere details, zoowel de genealogie als de stamhoeve zelf betreffende, raadplege men mijn studie aangaande dit geslacht, opgenomen in bet genealogisch-heraldisch bijvoegsel van „Eigen Volk”, Sept.-afl. 1936 ,e.v., alsmede jrg. 1937: „De geschiedenis van een oude Friesche zathe en hare bewoners „De Rijsen” genaamd, thans „de Riesen” geheeten”.

Bewijsbaar is de geschiedenis van deze familie van Riesen op te voeren tot omstreeks den jare 1585 toen Andri(e)s (Jans?) (van Riesen) geboren moet zijn. Hij was eigenerfde onder Rijsberkamp. Onbewezen, hoewel zeer waarschijnlijk juist, kunnen nog twee generaties aan de stamreeks worden

toegevoegd en moet dan worden aangenomen, dat de eerst bekende stamvader Jacop geheeten moet hebben, eigenerfde onder Boyl-Rijsberkamp, geboren omstreeks 1490. Volgens familie-overlevering zou het geslacht van Duitsch-adellijke afstamming zijn, afkomstig uit „het land van de Roode Aarde . Westfalen, waar dan tevens de roode kleur van het wapenschild der van Riesen's op zou wijzen! Een lid (officier) van het geslacht zou volgens het verhaal in den 30-jarigen oorlog naar Friesland zijn gekomen en zich in de omgeving van Boyl hebben gevestigd, stamvader in Nederland van het geslacht en stichter van het stamgoed „de Riesen”. Er is echter niets bij het archiefonderzoek gebleken, hetwelk in die richting wijst, nog minder bevestigt, zoodat dit beweren wel naar het land der fabelen verwezen mag worden. Denkelijk ging de familie hier af op de raamovereenkomst met de adellijke familie von Riese uit Stiermarken; adel van 1785, of het Duitsche geslacht Riesen (zonder „von), waarvan het wapen moet voorkomen in het Wapenboek van Fulda, hetwelk mij echter verder onbekend is. En dan bestaat nog het adellijke geslacht Riese Stallburg voerende echter een geheel ander wapen, te weten: in blauw 3 St. Jacobsschelpen van zilver; zie Kneschke, VII, blz. 506 e.v. Deutsches Adels Lexicon.

Bronnen:

Delpher

zie ook:

Blik op Boijl: De Riesemerkamper Miente 2015 van Herman Deems

Blik op Boijl: De Riesen 2018 van Jellie Menger

Dorpsarchief Boijl,
Sjoukje Schlepers-Bergsma,
Jan Veldhuizen

Februari 2025